

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

N) JORDBRUK OCH BOSKAPSSKÖTSEL.

SAMMANDRAG AF
KUNGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES
ÅRSVÄXTBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1874

(ÅRGÅNG I.)

UTARBETADT I STATISTISKA CENTRAL-BYRÅN.

(POUR LE RÉSUMÉ EN FRANÇAIS VOIR PAGE 17.)

STOCKHOLM, 1874.
F. A. NORSTEDT & SÖNER,
KUNGL. BOKTRYCKARE.

Bidrag till Sveriges officiella statistik. N, Jordbruk och boskapsskötsel. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1867-1912.

I denna serie utkom följande delserier:

1867-1912: Hushållningssällskapens berättelser för år ... / jämte sammandrag, utarb. af Statistiska centralbyrån. – Täckningsår: 1865-1911 = 1-47 och 1874-1910: Sammandrag av Kungl. Maj:ts befallningshavandes årsväxtberättelser för åren ... / utarb. av Statistiska centralbyrån. – Täckningsår: 1874-1910 = Årg. 1-37. – Utbruten ur Sammandraget i Hushållningssällskapens årsberättelser.

Föregångare:

Kongl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

I femårsberättelserna finns länsvisa statistiska uppgifter om jordbruk och boskapsskötsel.

Efterföljare:

Jordbruk och boskapsskötsel / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1916-1964. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1913-1963.

Årsväxten / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1912-1963. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1962.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. 2, Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1959.

S. 23: Tab. D 10. Hemman och hemmansdelar i södra och mellersta Sverige efter mantal 1750-1900. Se Diagram Fig. 8.

S. 23-25: Tab. D. 11. Hemman och hemmansdelar i södra och mellersta Sverige efter mantal länsvis 1750-1900.

S. 26: Tab. D 12. Brukningsenheter inom olika storleksgrupper 1885-1910. Se Diagram Fig 9.

S. 33: Tab. E 1. Nyodlingar i hektar 1871-1955.

S. 33: Tab. E 2. Areal av olika ägoslag 1800-1920.

S. 36-38: Tab. E 5. Åkerjordens användning: areal använd för spannmål i 1 000 ha 1865-1955. Se Diagram Fig. 6.

S. 38-40: Tab. E 6. Åkerjordens användning: areal använd för andra växtslag än spannmål i 1 000 ha 1865-1955. Se Diagram Fig. 13.

S. 41: Tab. E 7. Åkerjordens användning 1866-1955: relativ fördelning, %.

S. 44: Tab. E 12. Allmän skördesiffra 1786-1955.

S. 45: Tab. E 13. Utsäde i ton 1802-1820.

S. 45: Tab. E 14. Utsäde i ton 1818-1860.

S. 46: Tab. E 15. Utsäde i ton 1865-1955.

S. 46: Tab. E 16. Skörd i 1 000-tal ton 1802-1820. Se Diagram Fig. 15.

S. 47: Tab. E 17. Skörd i 1 000-tal ton 1818-1860. Se Diagram Fig. 16 och 17.

S. 47-49: Tab. E 18. Skörd av spannmål i 1 000-tal ton 1860-1955. Se Diagram Fig. 16.

S. 50-52: Tab. E 19. Skörd av potatis, rotfrukter, hö och halm i 1 000-tal ton 1866-1955. Se Diagram Fig. 17.

S. 59: Tab. E 27. Skörd i miljoner skördeenheter 1866-1955.

S. 59: Tab. E 28. Skörd i skördeenheter per ha 1866-1955.

S. 60: Tab. E 29. Skörd per ha av vissa växtslag i deciton 1866-1955.

S. 61: Tab. E 31. Husdjur 1805-1820: översikt. Se Diagram Fig. 18 och 19.

S. 61: Tab. E 32. Husdjur 1818-1860. Se Diagram Fig. 18.

S. 62: Tab. E 33. Husdjur 1861-1911. Se Diagram Fig. 18.

S. 63: Tab. E 34. Husdjur 1913-1955. Se Diagram Fig. 18.

S. 67: Tab. E 38. Hästar och kor länsvis 1850-1955: index (1870 = 100).

S. 70: Tab. E 41. Nötkreatursenheter 1871-1955.

S. 70: Tab. E 42. Den vegetabiliska och animaliska produktionen 1871-1955.

S. 71: Tab. E 43. Den animaliska produktionen i 1 000 ton 1871-1913. Se Diagram Fig. 21 och 22.

S. 73: Tab. E 47. Renar 1865-1955.

S. 77: Tab. E 55. Hushållningssällskapen 1882-1955: översikt.

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

N) JORDBRUK OCH BOSKAPSSKÖTSEL.

SAMMANDRAG AF
KUNGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES
ÅRSVÄXTBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1874

(ÅRGÅNG I.)

UTARBETADT I STATISTISKA CENTRAL-BYRÅN.

(POUR LE RÉSUMÉ EN FRANÇAIS VOIR PAGE 17.)

STOCKHOLM, 1874.
F. A. NORSTEDT & SÖNER,
KUNGL. BOKTRYCKARE.

INNEHÅLL

	Sid.
Underdånig berättelse	1-13.
I. Sammandrag af Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes omdömen om skörden år 1874.....	3.
II. Qvantitativ beräkning af uppgifterna om 1874 års skörd.....	9.
Tab. Litt. A. Uppgifven vigt å sädesslagen i svenska skålpund per kubikfot.....	12.
Tabellbilaga	14-16.
Tab. N:o 1. Sammandrag af Kronolänsmännens rapporter om skörden år 1874.....	14.
Tab. N:o 2. Beräknad skörd af säd och potatis år 1874.....	16.
Résumé	17.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
BIBLIOTEKET
STOCKHOLM 27

STORMÄGTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Bland de ändamål, som jordbruksstatistiken afser, är äfven det att kunna lemna sådana upplysningar om skördens årliga belopp, att kunskapen derom må gifva någon ledning för omdömet om det behof, som å en eller annan ort bör fyllas, och om det öfverskott, som dertill på andra orter kan finnas tillgängligt. Detta vill med andra ord säga, att man bör, så vidt möjligt, eftersträfvä skyndsamt meddelande rörande skördens resultat. Ett sådant meddelande kan relativt lätt åstadkommas i formen af ett *allmänt omdöme*, men möter deremot de största svårigheter, om det ifrågasättes i formen af *quantitativa* uppgifter för hvarje sädesslag eller odlingsföremål.

Af de tre årsväxtberättelser, hvilka Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande haft sig ålagdt att afgifva, kunde de tvenne första, aflemnade i medlet af Juli och medlet af Augusti, endast sysselsätta sig med de förhoppningar rörande en *blifvande* skörd, hvartill omständigheterna berättigade, hvaremot den tredje berättelsen, som skulle afgifvas i medlet af Oktober månad, hade till ändamål att om den *erhållna* skörden upplysa medelst uppgifter om korntalen, såsom mul-

tipler af utsädet, samt genom ett allmänt omdöme, formuleradt i kategorier sådana som "ymnig, god, medelmåttig, $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{3}$ under medelmåttan, nära missväxt, eller alldeles missväxt" (Allmänna Magasins-Direktionens Cirkulär d. 20 April 1819).

Oberäknade de serdeles stora svårigheterna att för ett län utdraga detta för *hela* skörden gemensamma omdöme ur alla de sins emellan olika förhållandena inom skilda delar af länet, lemnas alltid svaret öppet på frågan om det *quantum* af grödan, som motsvarar omdömet "medelmåttig", så väl som modifikationerna öfver och under detta medeltal. Otvifvelaktigt har ock det begrepp, som fästes vid benämningen medelmåttig skörd, under tidernas lopp betydligt förändrats, likasom det i olika delar af landet säkerligen har ett efter jordens bördighet och pris mycket olika innehåll. En "medelmåttig" skörd kan sålunda under förflutna tider och ännu i vissa län betyda en sådan, som ej lemnat tillgång till mer än nödorttig föda, under det den nuförtiden och åtminstone i en stor del af landet måste anses innebära ett större eller mindre öfverskott till afsalu. Gammal vana kan möjligen gifva den praktiske landtmannen någon upplysning af korn-

talsberäkningen, men naturligtvis innebär sammanjemkandet af en stor mängd olika korntalsuppgifter till ett medeltal samma svårigheter, som ofvan äro antydda, och uppgiften vinner först värde för en kvantitativ skördeberäkning, i den mån man eger kunskap om *utsädets* belopp eller den bestämda jordens *areal*.

Under sådant förhållande kunde kunskapsbehovet rörande frukterna af landets hufvudnäring omöjligen i längden tillfredsställas af dessa årsväxtberättelser, och för att fylla krafven blef nödigt att på annan väg söka de upplysningar som saknades.

Den enda väg, som för sådant ändamål här var tillgänglig, blef den, som Kungl. Maj:t efter alla vederbörandes hörande täcktes den 3 Mars 1865 anbefalla medelst uppdrag åt samtliga Hushållningssällskap att hvart för sitt område ombesörja årligt insamlande af primäruppgifter till jordbruksstatistik enligt likformiga formulär samt granska och till sammandrag bearbeta dessa uppgifter.

Att Hushållningssällskapen vid detta uppdrags fullgörande skulle möta stora, stundom till och med oöfvervinneliga, svårigheter, kunde ej hafva undfallit någon, men det gällde början med ett förarbete för framtiden, under hvilket man ej af de oundvikliga bristerna finge låta afskräcka sig från bemödandet att åtminstone efter hand komma sanningen närmare.

Det gällde att bland formulärens talrika kolumner egna synnerlig omsorg åt det viktigaste behovets fyllande, eller ökad kunskap om den åt de serskilda odlingsföremålen egna *jordvidden* och om *utsädesbeloppet*, båda dessa slag af uppgifter kontrollerande hvarandra.

Skyndsamtheten i afseende på det ofvan antydda praktiska behovet af kunskap om skördemängden var redan i förslaget lemnad å sido, såsom omöjlig att på den beträdda vägen ernå. Ofvannämnda Kungl. Maj:ts Nådiga uppdrag till Hushållningssällskapen föreskrifver alltså, att uppgifterna först inom Juni månads utgång *nästföljande* år skulle blifva för Statistiska Central-Byrån tillgängliga. I verkligheten har dock förhållandet i följd af dröjsmål så utfallit, att Statistiska Central-Byrån varit urständsat att offentliggöra årssammandraget för hela riket förr, än en och stundom tvenne efterföljande grödor blifvit inbergade. Äfven om man kunnat hoppas, att det för samtliga Hushållningssällskapens nitiska bemödanden skulle hafva lyckats att meddela uppgifterna inom den af Kungl. Maj:t föreskrifna tiden, framstod dock alltid en tidigare upplysning såsom serdeles eftersträfvansvärd.

Detta har föranledt undertecknad Sekreterare att egna serskild omtanke åt möjligheten att inom skördeårets lopp kunna erhålla en åtminstone *approximativ* upplysning om

skördens mängd, och att, med begagnande af såväl Länsstyrelsernas som Hushållningssällskapens dittills lemnade uppgifter, anställa jemförande beräkningar och sedan framlägga ett "Förslag till förändrad sätt för erhållandet af en del jordbruksstatistiska uppgifter", hvilket i tryck finnes meddeladt i Statistisk Tidskrift för 1874, häftet 40. Detta förslag, som efter Statistiska Beredningens och Eders Kungl. Maj:ts och Rikets Statskontors hörande lagts till grund för Eders Kungl. Maj:ts Nådiga beslut den 5 Juni 1874 rörande förändrade uppgifter om årsväxten (Sv. Förf.Samling N:o 33 för 1874), utgår från den genom Hushållningssällskapens årsberättelser bestyrkta förutsättningen, att de serskilda slagen och mängden af utsädet, churu med en oftast progressiv tillväxt, dock ej undergå stora årliga förändringar, och att följaktligen en skyndsamt årlig uppgift om skördens korntal kan begagnas som multiplikator för det uppgifna utsädesbeloppet, äfven om detta härrör från ett förutgående år.

Tillämpningen af denna metod förutsätter dock åtskilliga vilkor för att så vidt möjligt kunna vinna ett närmande till det verkliga förhållandet. Med de stora olikheter, som förefinnas inom olika delar af vårt vidsträckta land, skulle den för hela län samfäldt lemnade uppgiften om utsäde och skördens korntal ingalunda gifva ett tillfredsställande resultat. Man måste därför med sina anspråk på upplysning nedstiga till mindre områden inom hvart län, för att erhålla de nödiga data till medeltalsberäkningen för länet. Länsmandistriktet har härtill måst väljas såsom det minsta administrativa område, för hvilket den ena faktorn för beräkningen eller korntalsuppgiften skulle kunna erhållas.

För erhållande af den andra faktorn eller utsädesbeloppet, hvarom Hushållningssällskapen meddela uppgifter, dels sockne-, dels pastorats-, dels härads-vis, måste ej blott, der bristande territoriel öfverensstämmelse med länsmandistriktet saknades, sådant blifva föremål för serskild korrektion, utan ock utsädesmängden korrigeras med hänsyn till den tillväxtkoefficient, som framgick af jemförelse med uppgifterna för flere föregående år.

Sedan de af undertecknad Sekreterare gjorda beräkningarna och de inom Statistiska Beredningen hållna öfverläggningarna ådagalagt, att förenämnda vilkor för en skyndsamt approximativ beräkning af skördebeloppet böra kunna motses bättre och bättre fyllda, i den mån allt fullständigare uppgifter om utsädesbeloppen kunna från Hushållningssällskapen erhållas, och i den mån Länsmän och Kronofogdar kunna gifva allt bestämdare uppgifter om skördens korntal, torde goda förhoppningar få hysas för framgången af det förfarande, som nu första gången tillämpats.

Detta har, i enlighet med ofvan åberopade Nådiga bref, bestått deruti, att *formulärblanketter* af nedanstående ly-

delse*), fastställda t. v. af Statsrådet och Chefen för Civil-Departementet, från Statistiska Central-Byrån genom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande utdelats till samtliga Länsmän, hvilka efter inhemtade upplysningar hvar för sitt distrikt skolat besvara formulärets frågor och insända svaren till Kronofogdarne, som efter granskning befordrat uppgifterna till Länsstyrelsen, hvarifrån de senast inom utgången af Oktober månad skolat till Statistiska Central-Byrån öfversändas, åtföljda af ett *allmänt omdöme* om årsväxten, hvilket omdöme hädanefter komme att ersätta de förut Länsstyrelserna ålagda årsväxtberättelserna.

I sammanhang härmed har Eders Kungl. Maj:t ålagt Statistiska Central-Byrån att före hvarje års slut dels utarbета och till Eders Kungl. Maj:t inkomma med sådant sammandrag af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes årsväxtberättelser, som det hittills tillkommit Statskontoret att upprätta, dels ock med ledning af Länsmännens uppgifter om skördens korntal och Hushållningssällskapens senaste upp-

gifter om utsädesmängden verkställa kvantitativ beräkning af årets skörd så väl för hvarje län serskildt, som för hela riket samt låta offentliggöra beräkningarnas resultat genom tryckning i samma format som vid utgifvande af Sveriges officiella statistik begagnas¹⁾.

Till fullgörande af detta åliggande har Statistiska Central-Byrån ansett sig böra skilja redogörelsen för Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes *allmänna omdömen* om skörden, från den på Länsmännens uppgifter om det erhållna korntalet grundade *approximativa beräkningen* af skördens mängd.

I.

Sammandrag af Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes omdömen om skörden år 1874.

I den ordning länen emellan, som i Statistiska Central-Byråns underdåniga berättelser följes, innehålla dessa omdömen:

för *Stockholms län* (ink. till Stat. C.-B. d. 2 Nov. 1874):

”att, då i medeltal afkastningen af hvete uppgått till 9:e kornet samt af alla öfriga, mera allmänt odlade sädesslag äfvensom af potatis till vid pass 7:e kornet, årets skörd inom länet af säd och potatis kan anses medelmåttig, men att höskörden, om än af god beskaffenhet, är till kvantiteten vida under medelmåttan, hvar totalomdömet torde böra blifva nära *medelmåttan*”;

för *Uppsala län* (ink. d. 2 Nov.):

”att skörden öfver hufvud taget blifvit af *säd* öfver medelmåttig, af *rotfrukter* och *spånadsvärter* under medelmåttan; hvar emot *höskörden* blifvit mycket svag”;

för *Södermanlands län*: (ink. d. 26 Okt.):

”att afkastningen af höstsädet, råg och hvete, kan anses *god*, af korn, hafre, blandsäd, ärter, bönor, vicker och öfriga rotfrukter *under medelmåttan*, af potatis *god*, samt af spånadsvärter, hvilka dock endast obetydligt odlas, såsom *närmande sig missvärt*;

att höskörden såväl från odlad jord som från naturliga ängar utfallit äfvenledes *under medelmåttan*, i afseende å kvantiteten, men är, lika med sädesgrödan, af utmärkt beskaffenhet;

äfvensom att skörden, i allmänhet bedömd, kan anses såsom *nära medelmåttig*”;

¹⁾ De hufvudsakligaste resultaten af beräkningarna äro, i den mån dessa hunnit verkställas, jemte här intagna utdrag ur Länsstyrelsernas allmänna omdömen genom Post- och Inrikes-Tidningar till allmänhetens kännedom redan meddelade.

) *Rapport om skörden år 187...*

i länsmansdistrikt
af län.

Sädesslag.	Skörd i korntal (utan afdrag för utsädet).	Anmärkingar (af Kronolänsmannen).	Anmärkingar (af Kronofogden).
Hvete, Höst-.....
” Vår-.....
Råg, Höst-.....
” Vår-.....
Korn.....
Hafre.....
Blandsäd.....
Ärter.....
Bönor.....
Vicker.....
Bohvetc.....
Raps.....
Potatis.....
Öfriga rotfrukter.....
Lin och } frö:.....
hampa } spånadsämne:.....
Höskörden: från odlad jord:.....
” från naturliga ängar:.....
Halmafkastningen:.....
Anmärkingar (om sädes- och fodertillgången, väderlek m. m.):.....
..... Kronolänsmanskontor d. 187.....

Anm. Å formulärets baksida finnas åtskilliga här ej återgifna ”Upplysningar” för användandet och innehålla dessa bland annat äfven antydning om tillfälle att i anmärkningskolumnen intaga meddelanden om sädeslagens vigt.

för *Östergötlands län* (ink. d. 31 Okt.):

"att höstsäden, råg och hvete, kan anses hafva lemnat i allmänhet *god* afkastning;

att deremot skörden af vårsäden, korn, blandsäd och hafre, utfallit betydligt *under medelmåttan*;

att ärter och trindsäd lemnat *klen*, men potatisen deremot *god* afkastning, ehuru den visat benägenhet att snart skämmas; och

att höfångsten å både vallar och naturliga ängar kan anses närma sig *missväxt*, äfven om den utmärkta beskaffenheten af det inbergade jemte riklig halmtillgång från föregående år ej gifver anledning befara någon svårare foderbrist, samt

att, ehuru, på sätt nämnt blifvit, skörden af ärter och annan vårsäd, äfvensom af foderväxter varit till kvantiteten betydligt under medelmåttan eller närmat sig missväxt, likväl i anscende till såväl den utmärkta beskaffenheten af hvad som deraf skördats, som af den goda afkastning, höstsäd och potatis lemnat, skörden inom detta län under året kan antagas hafva i allmänhet utfallit *fullt medelmåttig*;

för *Jönköpings län* (ink. d. 28 Okt.):

"att skörden utfallit *under medelmåttan*";

för *Kronobergs län* (ink. d. 30 Okt.):

"att höskörden blifvit $\frac{1}{3}$, halmafkastningen $\frac{1}{4}$ och sädesskörden $\frac{1}{5}$ *under medelmåttan*";

för *Kalmar län* (ink. d. 29 Okt.):

"Nästlidet års höst var väderleken serdeles gynnsam för höstsädens både utsåning och tillväxt. Då vinterkölden inträdde sent och blef föga stark, hann äfven den sent sådda höstsäden att väl rota sig och skjuta en tät brodd. Vintern, som var ovanligt blid och nästan utan snö, efterträddes tidigt af en torr och varm vår, hvilken på de förut synnerligen lofvande höstsädesfälten invercade så mycket mera menligt, som jorden saknade den vanliga vårmusten, eller den naturliga fuktighet, som den efter vinterns upphörande plägar hafva i förråd och länge behålla. Våren utmärkte sig för omvexlande varm och kall väderlek med stark bläst men högst otillräcklig nederbörd. Synnerligen stark torka var rådande från medlet af Maj till långt fram i Juli månad och under denna tid inträffade kort före midsommaren stark nattfrost, som mycket skadade så väl höstsäden, som den nyss uppkomna vårsäden. Bristen på nederbörd under våren och försommaren hindrade både vårsäden och rotfrukterna att utveckla full växtkraft, hvilket äfven var förhållandet med foderväxterna och gräset. Höskörden blef mycket klen på de insådda fälten och ännu sämre på de naturliga ängarna. Sommararbetet var knappt och otillräckligt, hvarför man nästan öfverallt blef nödsakad att låta kreaturen afbeta de insådda vallar, som eljest kunnat gifva en andra höskörd. Först vid tiden för sädesbergningen, som inföll något förr än vanligt, upphörde den långvariga torkan. De ymniga

regnskurar, som då föllo, försvårade i någon mån skörden; men i allmänhet blef säden väl inbergad. Det nya höstutsädet har blifvit verkställt under gynnsamma väderleksförhållanden och visar en vacker brodd, om än mask på åtskilliga ställen derå gjort skada. Den blida väderlek, som nu är rådande, medgifver att hålla kreaturen längre än vanligt på de genom höstregnen upphjelpa betena och denna omständigheten bidrager i någon mån att minska olägenheterna af en allt för knapp tillgång på vinterfoder.

Skörden af länets hufvudsäden kan i allmänhet taget anses hafva utfallit så, att

hvete gifvit fullt medelmåttig skörd;
råg » medelmåttig skörd;
korn » skörd under medelmåttan;
hafre » » » »
potatis » knappt medelmåttig skörd.

Såsom allmänt omdöme om skörden af säd, potatis och rotfrukter torde rättast kunna uppgifvas, att den utfallit *något under medelmåttan*.

Hvad fodertillgången angår, har höskörden inbringat på naturliga ängar ungefär $\frac{1}{3}$ och på insådda fält knappt hälften af den vanliga afkastningen. Men det i år inbergade höet anses vara af utmärkt god beskaffenhet. Höstsäden har gifvit fullt medelmåttig skörd af halm; men halmen af vårsäd motsvarar knappast hälften af hvad deraf vanligen skördas.

I några få af länets trakter anses den skördade spannmålen icke vara fullt tillräcklig för ortens behof; men inom de flesta fögderien synes tillgången ej allenast fullt motsvara det egna behovet utan äfven medgifva någon försäljning af hvete och råg, samt på Öland äfven af korn.

Årets afkastning af hö- och halmfoder torde deremot i allmänhet icke fullt förslå till det vanliga behovets fyllande, hvarför man ock mångenstädes nödgats afyttra någon del af boskapen. Likväl och då de flesta jordbrukare hafva från föregående år besparade tillgångar af halm, antager jag, att foderbristen icke skall blifva alltför tryckande, om än den föranleder dels en fortgående försäljning af möjligen umbärliga kreatur och dels användande i större mån än vanligt af vårsäd till de öfrigas vinterfödande";

för *Gotlands län* (ink. d. 6 Nov.):

"Sistlidne vinter var ovanligt blid och derunder föll obetydligt regn och snö, så att otillräcklig fuktighet medfördes åt jorden. Våren och försommaren var kall och torr, och under veckan näst före midsommar, sedan rågarne gått i ax, föllo två svåra frostnätter. Ej förrän i slutet af Juli erhöles här ett fullkomligt rotregn. Sedermera har väderleken varit såväl för växtlighet, som skörd serdeles gynnsam. Emellertid, som höstsädet var ovanligt kraftigt och frosten föll innan hvetet gått i ax, har detta säde blifvit serdeles vackert; och om icke frosten i mer eller mindre mån skadat rågarne, hade äfven detta säde varit rikligt. Vårsäden och gräset hafva deremot

lidit synnerlig skada af denna kalla och torra väderlek, och den förra hade på den höga jorden redan börjat mogna, innan regnet i Juli föll. Deraf har blifvit en följd, att både vårsäden och synnerligast höskörden slagit illa ut. Nämnda nederbörd äfvensom den derefter fördelaktiga väderleken har varit serdeles välgörande för potatis och öfriga rotfrukter samt betet.

Såsom följd af de från länsmansdistrikten inkomna uppgifter får Kungl. Maj:ts Befallningshafvande såsom ett allmänt omdöme om innevarande års skörd inom länet antaga:

att hvetet gifvit god skörd,

att rågen lemnat medelmåttig afkastning,

att korn, hafre och blandsäd gifvit en skörd minst en tredjedel under medelmåttan,

att på ärter, bönor och vicker blifvit missväxt,

att rapsen, der den odlats, lemnat god skörd,

att på lin och hampa, som ringa odlas, blifvit nära missväxt,

att potatis lemnat god afkastning,

att skörden af öfriga rotfrukter varit medelmåttig,

att på såväl artificiellt som naturligt hö varit nära missväxt,

att halmfodret af höstsäd lemnat god, men af vårsäden ringa tillgång,

att sädestillgången för länets behof är tillräcklig och serdeles af hvete till afsalu,

att säd och foder är af god och närande beskaffenhet, samt

att fodertillgången i allmänhet är knapp, så att noggrann beräkning erfordras vid utfodringen, om fodret skall kunna förslå för framfödande af det antal kreatur, som under vanliga år böra vinterfödas.

Såsom följd häraf finner Kungl. Maj:ts Befallningshafvande innevarande års skörd i sin helhet böra bedömas såsom *något under medelmåttan*.

Dessutom anser Kungl. Maj:ts Befallningshafvande sig böra tillkännagifva, att under hösten ett rikligt bete funnits att tillgå, som ännu till följd af gynnande väderlek anlitas, hvilket förhållande i betydlig mån bidrager dertill, att foderbrist sannolikt icke bör i allmänhet kunna befaras";

för *Blekinge län* (ink. d. 23 Okt.):

"att skörden till följd af den under större delen af sommaren rådande, ihärdiga torka, anses hafva utfallit *något under medelmåttan*";

för *Kristianstads län* (ink. d. 2 Nov.):

"att — med hänseende dertill att sädeskärnan är god och fodret, ehuru till kvantiteten ringa, kraftigt — skörden inom länet kan anses *medelmåttig*";

för *Malmöhus län* (ink. d. 29 Okt.):

"att skörden kan anses hafva utfallit *medelmåttig*";

för *Hallands län* (ink. d. 2 Nov.):

"att skörden i allmänhet kan anses medelmåttig beträffande sädes- och potatistillgången, samt i mer och mindre mån under medelmåttan i fråga om öfriga rotfrukter jemte lin och hampa, äfvensom att hö- och halmfakstningen icke är tillräcklig för framfödande af nu befintliga kreatur. Skörden i allmänhet kan anses hafva utfallit *nära medelmåttan*";

för *Göteborgs och Bohus län* (ink. d. 2 Nov.):

"Till följd af ogynnsam väderlek sistlidet års höst blef mindre vintersäd än vanligt utsädd. Den uppkomna säden hade ett mycket lofvande utseende, men långvarig torka under Juni och Juli månader inverkade menligt på såväl vinter- som vårsäd, synnerligast på de till det senare hörande sädesslagen. Sädesbergningen verkställdes under därför i allmänhet fördelaktig väderlek; och ehuru den minskning i skörden, som genom berörda långvariga torka uppstått, i någon mån uppväges genom densammes goda beskaffenhet, kan dock skörden icke antagas hafva utfallit annorlunda än såsom *medelmåttig*, hvad höstsädet angår, och *under medelmåttan*, hvad vårsädet beträffar.

Potatisen har lemnat god skörd, men har flerstädes visat benägenhet att ruttna¹⁾. Af öfriga rotfrukterna har skörden varit obetydlig.

Linet har lemnat ringa skörd.

Höskörden å såväl odlad jord som naturliga ängar har, till följd af den långvariga torkan under försommaren, utfallit långt under medelmåttan, men är till beskaffenheten god. Betena hafva under eftersommaren och hösten varit ovanligt goda, och då väderleken varit mycket blid, hafva kreaturen längre än vanligt kunnat födas ute.

Halmstillgången är ringa; och då fodertillgångarna således blifvit inskränkta, har det blifvit nödvändigt att minska ladugårdarne antingen genom kreaturens försäljning eller deras nedslagning.

Skörden i allmänhet bedömd kan anses hafva utfallit *under medelmåttan*";

för *Elfsborgs län* (ink. d. 16 Nov.):

"att, såsom rapporterna utmärka, skörden utfallit inom olika delar af länet så väsentligen olika, att bedömande deraf i sin helhet erbjuder svårigheter. Då likväl höstsäden öfverallt gifvit medelmåttig skörd, om ej mera, och potatis mycket god afkastning, torde, vid det förhållande, att missväxt å vårsäd och grässkörd i allmänhet inträffat, skörden i det hela kunna anses hafva utfallit *hälften under medelmåttan* eller *nära missväxt*";

för *Skaraborgs län* (ink. d. 5 Nov.):

"att *höskörden* och *halmfakstningen* blifvit omkring *en tredjedel mindre än under medelmåttiga år*, hvaremot *sädesgrödan* kan anses vara *nära medelmåttig*";

¹⁾ Denna benägenhet till röta har sedan visat sig i hög grad serskildt å Tjörn, enligt hvad Länsstyrelsen i skrifvelse d. 7 Nov. anmält. St. C.-B.

för *Vermlands län* (ink. d. 6 Nov.):

"Den vid såningstiden förlidet år infallande serdeles ymniga nederbörd, hvarigenom höstutsädet måste, der det ens kunde ega rum, nedläggas i högst otjenlig jord, i förening med den derpå följande blidare vintern, hafva samverkat dertill, att skörden af hvete och råg inom länet i allmänhet utfallit under medelmåttan. Visserligen innehålla de från Länsmännen inkomna primäruppgifterna öfver årets skörd tvenne fall af ymnig skörd af höstråg, men som dessa äro från bygder, hvarest råg endast odlas i mycket inskränkt skala, eger man icke rättighet att derå grunda något "totalomdöme". Vid såningstiden förliden vår inträffade visserligen en gynnsam väderlek, men en derefter infallande och till medlet af Juli oafslåtliga fortfarande torra omintetgjorde det nedlagda utsädet groningsförmåga; först i början af Augusti månad, och på flere orter efter det den sparsamt uppkomna skörden blifvit inhöstad, kom korn och hafre i växtlighet; denna efterskörd har icke kunnat bergas såsom sädesskörd, utan blir den använd till utfodring och utgör derigenom en synnerligen väl behöflig förstärkning af höskörden, hvilken af härföret, beträffande vårsädet, angifna anledningar, utfallit med nära missväxt.

Utaf jordfrukter har potatisen, som utgör hufvudsädet af denna art, lemnat ymnig skörd, men beklagligen har genom den sent infallande nederbörden frukten blifvit så påskyndad, att full mognad deraf ej varit att förvänta, till följd hvaraf röta i densamma visar sig på alla trakter och ingifver grundade farhågor för tillgången af utsäde nästa år.

Såsom totalomdöme öfver skörden anser sig Kungl. Maj:ts Befallningshafvande emellertid kunna säga, att den utfallit *något under medelmåttan*";

för *Örebro län* (ink. d. 31 Okt.):

"att afkastningen af råg och hvete kan anses god, af korn, hafre, blandsäd, ärter och vicker under medelmåttan, af potatis god, men af öfriga rotfrukter under medelmåttan; att höskörden likaledes utfallit under medelmåttan; samt att skörden inom länet, i allmänhet bedömd, torde kunna antagas såsom *nära medelmåttig*";

för *Vestmanlands län* (ink. d. 2 Nov.):

"att sädestillgången är fullt tillräcklig för ortens behof och äfven lemnar öfverskott till afsalu, att af andra rotfrukter än potatis skörden varit ringa, att foderskörden, äfven med afseende på befintliga besparingar från nästlidet år, knappt torde motsvara behofven, äfvensom att i följd af serdeles gynnsam väderlek under bergningstiden den inhöstadade grödan är af god beskaffenhet. Slutomdömet angående skörden i allmänhet blifver, att densamma kan anses *medelmåttig*";

för *Kopparbergs län* (ink. d. 2 Nov.):

"att *höstsädet*, bestående hufvudsakligast af råg och i länets sydligare delar derjemte, ehuru till mindre del, af hvete, anses hafva lemnat öfver medelmåttig skörd af god beskaffenhet;

att *vårsädet*, deraf hafren utgör hufvudbeståndsdelen, gifvit skörd under medelmåttan och af mindre god beskaffenhet;

att *potatisskörden* blifvit medelmåttig af för det mesta frisk och god beskaffenhet; samt

att *hö- och halmskörden* utfallit under medelmåttan. Vid betraktande häraf samt hvad Kronofogdarne, med stöd af primäruppgifterna, meddelat, kan beträffande skörden detta år det allmänna omdöme uttalas, att densamma utfallit *under medelmåttan* och att sådant till väsentligaste del orsakats af den under nästan hela försommaren och en del af sjelfva sommaren rådande torkan";

för *Gefleborgs län* (ink. d. 29 Okt.):

"att skörden torde kunna anses i sin helhet hafva utfallit *en fjerdedel under medelmåttan*";

för *Vesternorrlands län* (ink. d. 5 Nov.):

"att skörden inom länet utfallit *icke obetydligt under medelmåttan*, utom beträffande Medelpads landskap, der skörden är *nära medelmåttig*; dock torde fodertillgången i hela länet vara *mycket under medelmåttan*";

för *Jemtlands län* (ink. d. 1 Dec.):

"Då skörden utfallit väsentligen olika inom olika delar af länet, synnerligast med hänseende till beskaffenheten, tilltror sig Konungens Befallningshafvande ej att uttala något närmare begränsadt omdöme om årsväxten i allmänhet, än att densamma torde kunna anses inom provinsen Jemtland *nära medelmåttig*, men inom provinsen Herjedalen något sämre";

för *Vesterbottens län* (ink. d. 6 Nov.):

"att som under förlidet års höst marken tillfrös, innan snö fallit och nederbörden under förflutna vintern, med undantag för öfre delen af lappmarken, varit obetydlig, har kälven haft tillfälle att tränga djupt ned i jorden; hvilket, i förening med den under våren rådande torra och kalla väderleken, förorsakat, att sådden icke kunde verkställas förr än i slutet af Maj och början af Juni. Sommaren har i allmänhet varit mindre varm och sedan slutet af Juli har, till men för skörd och torkning af både hö- och åkergröda, mycket regn fallit och luften deremellan varit tung och disig; men någon nämnvärd kyla har ej förekommit. Emellertid har, i följd af dessa ogynnsamma förhållanden, årets skörd utfallit mindre tillfredsställande och anses, så väl hvad spannmål af alla slag som ock hö beträffar, vara inom 1:a och 2:a fögderien *under medelmåttan* och i lappmarksfögderiet *en tredjedel under medelmåttan, eller nära missvärt*. Varande dock halmfalkastningen i allmänhet ymnig och af god beskaffenhet, hvarigenom bristen på hö kan i någon mån ersättas";

för *Norrbottnens län* (ink. d. 3 Nov.):

"Efter kylig och torr vår inträdde i slutet af Juni och början af Juli en för årsväxten gynnsam väderlek, hvarigenom höstsädet,

hvilket dock i detta län är obetydligt, något upphjelpes från den skada det lidit dels af den milda och bara vintern, dels af den kyliga och torra våren, samt vårsädet rotade sig och blef yppigt. Väderleken blef dock sedermera mindre gynnsam. Redan i senare hälften af Juli inträffade nattfroster uti den norra delen af länet och i lappmarken, hvarigenom potatisblasten affrös och någon egentlig sommarvärme inföll ej under denna del af Juli och i Augusti, hvarmot nederbördens riklig, så att växterna mer gingo i strå än kärna, bildade liggsäd och här och der belades med rost. Ehuru säden ej var fullmogen, började skörden i slutet af Augusti. Natten mot den 1 September föll frost i Piteå lappmark och natten mot den 2 dylik i öfriga delar af länet, genom hvilken å de ställen inom den odlade bygden, som hafva frostländt läge, i kustlandets skogsbyar och i lappmarken betydlig skada inträffade. Den starkaste kylan hemsökte Piteå lappmark, der grödan nästan helt och hållet förstördes. Till följd af allt detta är den erhållna säden i allmänhet af mindre vigtig beskaffenhet och dertill flerstädes skadad af frost, hvarjemte ogynnsamt bergningsväder gjort sitt till att för-ringa dess värde. Halmafkastningen har deremot blifvit dels god dels ymnig.

Potatisskörden har lemnat en afkastning under medelmåttan.

Höskörden är inom Piteå och Luleå fögderin under medelmåttan, men i de tvenne andra fögderien medelmåttig. De sista veckornas ymniga regn har dock icke obetydligt förringat värdet af allt det hö, som är stackadt och hässjadt.

Af hvad härofvän är anfördt följer, att årets skörd inom Norrbotten utfallit *under medelmåttan*.

Ehuru således sädesgrödan icke kan anses tillräcklig ens för den jordbrukande befolkningens behof, intill dess ny skörd erhålles, anser Kungl. Maj:ts Befallningshafvande dock, då inom den egentliga sädesproducerande delen af länet eller kustsocknarna, betydligt med spanmål finnes i behåll efter sistgångna årens rikliga skördar, någon brist hvarken för utsädesbehovet stundande vår eller för brödfödan komma att uppstå inom länet, då dertill lägges, att handlande och arbetsgifvare från andra orter infört stora kvantiteter spannmål samt att tillgång på arbetsförtjenst finnes."

Då Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes här ofvan meddelade omdömen för hvarje län till största delen omfatta *hela* skörden af samtliga växtslag, så är i följd häraf Statistiska Central-Byråns nedanstående sammanfattning af dem jemväl inskränkt till det gemensamma omdömet om *hela* skörden i riket.

Sammandrag af Länsstyrelsernas omdömen om 1874 års skörd.

Stockholms	län... nära medelmåttan.
Uppsala	» ... medelmåttig ¹⁾ .
Södermanlands	» ... nära medelmåttig.
Östergötlands	» ... fullt medelmåttig.
Jönköpings	» ... under medelmåttan.
Kronobergs	» ... under medelmåttan ¹⁾ .
Kalmar	» ... något under medelmåttan.
Gotlands	» ... något under medelmåttan.
Blekinge	» ... något under medelmåttan.
Kristianstads	» ... medelmåttig.
Malmöhus	» ... medelmåttig.
Hallands	» ... nära medelmåttan.
Göteborgs och Bohus	» ... under medelmåttan.
Elfsborgs	» ... hälften under medelmåttan eller nära missväxt ²⁾ .
Skaraborgs	» ... nära medelmåttig ¹⁾ .
Vermlands	» ... något under medelmåttan.
Örebro	» ... nära medelmåttig.
Vestmanlands	» ... medelmåttig.
Kopparbergs	» ... under medelmåttan.
Gefleborgs	» ... en fjerdedel under medelmåttan.
Vesternorrlands	» ... under medelmåttan ¹⁾ .
Jemtlands	» ... nära medelmåttig ¹⁾ .
Vesterbottens	» ... knapp ¹⁾ .
Norrbottens	» ... under medelmåttan.

Hela riket..... nära medelmåttig.

Då det är klart, att hvart och ett af dessa allmänna omdömen från länen ej kan vara annat än en på mer eller mindre fullständiga upplysningar och lokala förhållanden grundad subjektiv uppfattning, och då, såsom i det föregående är antydt, ett och samma omdöme om skörden för tvenne län, så olika till både vidd och naturbeskaffenhet, som t. ex. Malmöhus och Norrbottens, ehuru fullt berättigadt för hvartdera länet för sig, dock innebär en utomordentligt stor skillnad i betydelsen för hela riket, så följer häraf, att sammanfattningen af de 24 länsomdömena till ett för rikets hela skörd gemensamt skulle ytterligare sjunka till en föga värd subjektiv ståndpunkt, derest man ej sökt några grunder, hvilka åtminstone tills vidare skulle kunna följas vid ofvanstående sammanfattning af de serskilda länsomdömena.

En sådan grund kan nu sökas i uppgifterna om *hela utsädesmängden* inom de olika länen i förhållande till den samma inom hela riket. Från denna utgångspunkt har följande *värdeskala* beräknats i något afrundade tal, nemligen:

¹⁾ Jfr ordalydelsen i ofvanstående utdrag ur länsredogörelsen.

²⁾ Detta totalomdöme torde, vid jämförelse med efterföljande kvantitativa beräkningar, hafva kunnat utfalla något gynnsammare. *St. C.-B.*

Allmänt omdöme om skörden.

Stockholms län	4 %
Uppsala »	3 »
Södermanlands »	3 »
Östergötlands »	7 »
Jönköpings »	6 »
Kronobergs »	3 »
Kalmar »	5 »
Gotlands »	2 »
Blekinge »	3 »
Kristianstads »	8 »
Malmöhus »	10 »
Hallands »	4 »
Göteborgs och Bohus »	4 »
Elfsborgs »	7 »
Skaraborgs »	9 »
Vermlands »	5 »
Örebro »	4 »
Vestmanlands »	3 »
Kopparbergs »	3 »
Gefleborgs »	2 »
Vesternorrlands »	2 »
Jemtlands »	1 »
Vesterbottens »	1 »
Norrbottnens »	1 »
Summa	100 %

Om nu denna länens olika procentandel i rikets hela utsädesbelopp låge det verkliga förhållandet så nära som möjligt, och om man exempelvis finge antaga, att från samtliga län totalomdömet om skörden utfallit lika eller t. ex. med "medelmåttig", så skulle detta innebära t. ex. för Malmöhus län ett skördebelopp uppgående till $\frac{1}{10}$ af hela rikets och 10 gånger så stort som Norrbottens läns. Med tillämpning af denna skala på länsstyrelsernas olika totalomdömen om 1874 års skörd skulle den alltså hafva utfallit i hela riket med

- 7 % fullt medelmåttig,
- 24 % medelmåttig,
- 42 % nära eller något under medelmåttan,
- 19 % under medelmåttan,
- 1 % knapp,
- 7 % nära missväxt.

För att af denna proportion mellan de allmänna omdömena vinna en bestämdare föreställning om skördens utfall, måste ytterligare försök göras att finna en värdeskala för de serskilda uttryck, hvarigenom det allmänna omdömet uttalats. En sådan kan sökas uti det skördens korntal, mot hvilket hittills vanligen det allmänna omdömet i Länsstyrelsernas årsväxtberättelser syns svara. Med begagnande af denna utväg hafva följande *relativa talvärden* tills vidare

antagits kunna motsvara de serskilda omdömen, som på senare tider afgifvits, nemligen för:

ymnig skörd	10.
riklig »	9.
god »	8.
nära god »	7,5.
öfver medelmåttig skörd	7.
fullt medelmåttig »	6,5.
medelmåttig »	6.
nära medelmåttig »	5,5.
under medelmåttig »	5.
knapp eller ringa »	4.
nästan missväxt	3.
missväxt	0—2.

Med begagnande af dessa skalor låter nu 1874 års skörd beräkna sig till ett värde af 5,4 och om ett mot detta värde svarande allmänt omdöme för hela riket sökes, så utfaller detta med det ofvan gifna: *nära medelmåttig*.

Beräkningen efter denna skala kan visserligen förefalla alltför godtycklig för att förtjena värde, men ett sätt att mäta dess användbarhet ligger uti dess tillämpning på de förutgångna år, för hvilka uppgifter äro tillgängliga. En sådan tillämpning gifver följande resultat nemligen:

skörd år	relativt värde.	motsvarande allmänt omdöme.
1874	5,4	nära medelmåttig.
1873	6,7	mer än fullt medelmåttig.
1872	6,4	fullt medelmåttig.
1871	7,1	öfver medelmåttan.
1870	7,4	nära god.
1869	7,2	mer än öfver medelmåttan.
1868	4,9	knappt under medelmåttan.
1867	5,2	under medelmåttan.
1866	6,1	medelmåttig.
1865	5,4	nära medelmåttig.

Den öfverensstämmelse med hvad under förutgångna 9 år uppgifvits och antagits, hvilken här i det hela röjes, torde innebära tillräckligt berättigande för metodens användbarhet. För så vidt *sädesexporten* är beroende af årsväxten, torde äfven vexlingarna af den samma kunna i någon mån tjena till måttstock för bedömande af ofvanstående relativa värden af skördarna. Enligt de i Statistiska Central-Byråns sammandrag af Hushållningssällskapens årsuppgifter förekommande från General-Tullstyrelsen hemtade uppgifterna om exportöfverskottet, eller det quantum af hvarje skördeårs sädesproduktion, hvilket under loppet af nästefterföljande Oktober—September månader blifvit utfördt utöfver beloppet af det införda, ställa sig talen på följande sätt, nemligen:

	exportöfverskott.
af 1873 års skörd (omkr.)	12,550,000 kub.fot.
» 1872 » »	10,135,660 »
» 1871 » »	20,755,690 »
» 1870 » »	22,633,430 »
» 1869 » »	19,477,640 »
» 1868 » » ... (importöfverskott)	—748,377 »
» 1867 » »	1,636,186 »
» 1866 » »	12,656,813 »
» 1865 » »	8,099,790 »

Ehuru den blifvande exporten af skördeåret 1874 först nästa års höst kan blifva känd, torde dock ofvanstående tal kunna lemna någon ledning för den, som skulle önska försöka en öfverslagsberäkning.

II.

Quantitativ beräkning af uppgifterna om 1874 års skörd.

Enligt förut gällande föreskrifter skulle Länsstyrelsernas s. k. tredje årsväxtberättelse afgifvas senast inom medlet af Oktober månad. Denna tid, som för vissa delar af riket är lämplig, är dock för andra olämplig såsom för tidig för tillfredsställande upplysningars erhållande rörande korntalet. Då tiden nu blifvit utsträckt till Oktober månads slut, har visserligen ej förbisetts, att någon aftröskning i större mängd äfven vid denna tidpunkt ej kan hafva egt rum. Men å andra sidan skulle ett uppskof, lämpadt efter behofvet för en vidsträcktare aftröskning, hafva helt och hållet motverkat det ändamål, som eftersträfvats, att nemligen erhålla en tidig om ock approximativ upplysning om skördens mängd, genom hvilken praktiska behof skulle kunna i någon mån tillfredsställas. Det är sålunda visserligen förutsedt, att Länsmännen stundom kunde möta svårigheter för meddelandet af korn-talsuppgifterna, men å en annan sida torde väl, i den mån det allmännyttiga ändamålet rätt uppfattas, den förhoppning kunna hysas, att Länsmännens nit skall tillmötesgå af jordbrukarnes beredvillighet att lemna så goda upplysningar som de förmå.

Hvad nu beträffar de till den kvantitativa beräkningen, i enlighet med det i Statistisk Tidskrift på ofvan anförda ställe meddelade förslaget, använda faktorerna och sättet hvarpå beräkningen blifvit utförd, torde följande upplysningar få underdånigst meddelas.

Den tid, inom hvilken Hushållningssällskapens årsberättelser inkomma, tillåter ej att af dem vinna upplysning om *utsädesbeloppet* för samma år, som Länsmännens korn-talsuppgifter afse. De utsädesuppgifter, som nu begagnats, äro alltså de för året 1873 inkomne och, der dessa ännu saknats, de för året 1872. Till denna nödfallsutväg för en approxi-

mativ beräkning berättigas man emellertid deraf, att i stort sedt utsädesbeloppet ej är underkastadt starka vexlingar inom kortare tiderymder. Deremot röjes af de samlade uppgifterna en långsamt fortgående ökning, hvilken måste tagas i beräkning. De samlade iakttagelserna hafva berättigat att åt denna progression för året tills vidare gifva följande procentiska värden, nemligen:

för hvete, höst-, med	1,89 %
» » vår-, »	1,67 »
» råg, höst-, »	0,62 »
» » vår-, »	0,56 »
» korn »	0,38 »
» hafre »	2,39 »
» vicker »	0,26 »
» potatis »	1,42 »

För de öfriga sädeslagen har tills vidare giltig anledning saknats till en dylik progressiv höjning.

Sälunda har den ena faktorn för beräkningen, eller utsädesmängden, blifvit bestämd på grund af Hushållningssällskapens uppgifter, hvilka efter all sannolikhet i allmänhet snarare torde under- än öfverstiga verkligheten.

Beträffande Kronolänsmännens *korntalsuppgifter* måste dessa först reduceras till ett medeltal, när de t. ex. uttryckts med 7:de å 9:de kornet. För den vidare beräkningen låge visserligen närmast en multiplikation af korntalet med utsädesmängden af hvarje sädeslag inom hvarje länsmansdistrikt. Men härvid skulle möta dels den svårigheten, att bristande territoriell öfverensstämmelse ej sällan förekommer mellan länsmansdistrikten och de områden, för hvilka utsädesuppgifterna från Hushållningssällskapen meddelats, dels ett högst tidsödande räknearbete, derest de i det föregående antydda behöfliga korrektionerna af utsädesbeloppen skulle verkställas för hvarje sädeslag inom 520 länsmansdistrikt och derefter lika många multiplikationer utföras.

För möjligheten af ett skyndsamt och billigt utförande har sålunda valts den metod, att af samtliga uppgifterna om korntalet af hvarje serskildt sädeslag sökts ett för hela länet gällande medelvärde. Vid sökandet af detta medelvärde kunna 2 utvägar användas. Man kan nemligen taga det aritmetiska medeltalet af samtliga detaljuppgifterna, i hvilket fall man erhöle ett tal, som hade värde endast i den mån man kunde förutsätta, att alla länsmansdistrikten vore lika sädesproducerande. Då en sådan förutsättning ej vore giltig, har alltså hvarje distrikt i beräkningen af medelvärdet fått gälla i direkt förhållande till sitt utsädesbelopp. Dessa inbördes relativa värden eller koefficienter för hvarje sädeslag inom samtliga länsmansdistrikt multiplicerade med de för distrikten uppgifna korntalen hafva sammanlagda gifvit det medelvärde af korntalet för hela länet, som i bil. tab. N:o 1 finnes uppgifvet.

Exempelvis har sålunda, med stöd af Hushållningssällskapets senaste uppgift, för Sollentuna härads länsmansdistrikt i Stockholms län utsädet af höstvetete beräknats utgöra 0,055 af hela länets utsädesbelopp af samma sädeslag, för Vallentuna härad 0,041 o. s. v. Dessa tal för hvarje serskildt härad multiplicerade med det af Länsmännen uppgifna korntalet nemligen för Sollentuna 10 och för Vallentuna 12 hafva gifvit respektive 0,550, 0,492 o. s. v. för hvarje länsmansdistrikt. Dessa tal för samtliga distrikt inom länet hafva sammanlagda gifvit för hela länet det i tab. N:o 1 kol. 2 utförda talet 8,770¹⁾.

Hvad åter beträffar det för *hela riket* i tab. N:o 1 utförda korntalet af hvarje sädeslag, är detta icke ett beräknadt medeltal af de ofvanstående korntalsuppgifterna för hvarje serskildt län, utan uppkommet genom en direkt division af slutsummorna i bilagde tabell N:o 2 med den af Hushållningssällskapen senast uppgifna utsädesmängden, vederbörligen korrigerad enligt förut angifvet sätt. Denna direkta metod tillämpad äfven på beräkandet af medeltalen för hvarje serskildt län skulle hafva medfört ett tidsödande räknearbete oförenligt med den skyndsamhet, som för detta sammandrags utarbetande är anbefalld.

Af höstsäden har medelkorntalet utgjort	7,485 ²⁾ .
» vårsäden » » »	4,738.
» balgväxter » » »	4,110.
» potatis » » »	7,764.

Ehuru kol. 14 för vissa län antyder ett vida högre medelkorntal af potatisskörden, synas dock de i kol. 15 meddelade omdömena om denna skörds beskaffenhet antyda, att brist flerstädes kan vara att befara, om torrötan oafbrutet kommer att fortgå.

Skörden af de *öfriga rotfrukterna* har utfallit *under medelmåttan*, så ock skörden af *spånadsämne*, hvilket dessutom uppgifves till stor del hafva varit kort och groft.

Samma omdöme: *under medelmåttan* gäller ock i det hela *höskörden* från både odlad jord och naturlig äng och torde väl flerstädes, om man afsåge endast kvantiteten,

¹⁾ Om U är utsädet i hela länet och u_1, u_2, u_3 o. s. v. utsädet i hvardera länsmansdistriktet samt K, k_1, k_2, k_3 o. s. v. resp. korntal, så är länets skörd:

$$UK = u_1 k_1 + u_2 k_2 + u_3 k_3 + \dots$$

Häraf erhålles:

$$K = \frac{u_1}{U} k_1 + \frac{u_2}{U} k_2 + \frac{u_3}{U} k_3 + \dots$$

hvaruti $\frac{u_1}{U} + \frac{u_2}{U}$ o. s. v. äro just de ofvan nämnda koefficienterna.

²⁾ Såsom exempel på ett ovanligt högt korntal torde böra meddelas följande anteckning gjord af kronofogden i 4:e fögderiet af Södermanlands län: "Johannes- eller Midsommarsrågen, som försöksvis de senare åren odlats i trakten af Strengnäs, har i korntal gifvit 17 å 18 samt föregående höst något grönfoder. Af denna råg har jag i år fått god skörd, och som en ovanlighet kan nämnas, att från ett utsädet korn uppspirat ej mindre än 61 stycken ax, hvarstera innehållande 58 å 64 korn, således minst 3,500:de kornet."

kunnat sättas ännu lägre, derest ej den goda kvaliteten här kunnat i någon mån tjena till utjemnande.

I öfverensstämmelse med den i allmänhet goda afkastningen af höstsäden anses ock höstsädeshalmen motsvara en *fullt medelmåttig* skörd, skörden af vårsädeshalmen deremot ej förtjena högre vitsord än *under medelmåttan*.

Den åsigt, som af lokalmyndigheterna hyses och officiellt uttalas rörande förhållandet mellan det uppgifna korntalet och *skördens tillräcklighet* för behovet, är en faktor af stort värde, för att kunna bilda sig ett omdöme om rätta betydelsen af uppgifterna.

I kol. 23 har nu visserligen för 5 län sädestillgången bedömts såsom "otillräcklig", hvaremot den på grund af uppgifterna från de flesta öfriga län kunnat i totalomdömet för hela riket antagas ej blott tillräcklig för behovet, utan ock derutöfver lemnande öfverskott till afsalu.

Det å sidan 7 här ofvan på angifvet sätt erhållna totalomdömet för hela riket: *nära medelmåttig*, i hvilket omdöme ingått såsom faktor äfven inflytelsen af en knapp fodertillgång, skulle alltså detta oaktadt innebära betydelsen af en skörd, som utöfver landets egna behof gäfvit tillfälle till afyttring. Häruti synes ligga fullt berättigande att numera, på sätt ofvan äfven genom jmförelser med förutgångna år är visadt, tolka omdömet "medelmåttig" skörd såsom innebärande mer än det fyllda egna behovet, och att äfven vid ett omdöme, som utfallit "under medelmåttan", eller ännu något lägre, ej ovilkorligt fästa betydelsen af en hela riket gällande brist, som landet sjelft ej kunde fylla.

Emellertid är betydelsen af den medelmåttiga skörden omisskänneligt olika för olika län.

I de 5 län, för hvilka sädestillgången nu uppskattats "otillräcklig", motsvarar denna uppskattning totalomdömet "något under medelmåttan" för Vermlands län, "under medelmåttan" för Kopparbergs, Vesternorrlands och Norrbottens län och "knapp" för Vesterbottens län. För dessa län torde väl i följd häraf vara skäl till den förmodan, att till och med omdömet "medelmåttig" skörd, ja måhända något deröfver, blott innebure, att vanligt behof af sädesinförsel ej blifvit i någon betydligare mån stegradt. Till samma förmodan synes man ega anledning af uppskattningen för Jemtlands län: "ej fullt tillräcklig" sädestillgång jmförd med totalomdömet "nära medelmåttig" skörd, äfvensom ehuru i mindre grad af den för Gefleborgs län med en såsom "nästan tillräcklig" uppskattad sädesskörd och ett totalomdöme: "1/4 under medelmåttan". Uppskattningen för Kronobergs län: "knappt tillräcklig" med totalomdömet "under medelmåttan" synes ej heller för detta län innebära, att en medelmåttig skörd der skulle lemna mycket öfverskott till afsalu.

Blekinge läns sädesskörd, bedömd "tillräcklig för eget behof", men "något under medelmåttan", och ännu mer Got-

lands bedömd "något under medelmåttan", men dock lemnande tillgång till afsalu, ådagalägga än tydligare en annan uppfattning inom dessa län, och för flere af de öfriga länen framgår omisskänneligt, att man bedömt till och med en skörd under medelmåttan såsom beredande tillgång till försäljning.

På dessa omdömen inverka jemte andra omständigheter i betydlig grad det olika förhållande, i hvilket höstsäden och vårsäden ingå i odling och förbrukning inom olika län.

Beträffande *fodertillgången*, som i totalomdömet för hela riket ansetts otillräcklig, torde detta omdömes verkliga innehåll vara fullt upplysande, då behovet i detta hänseende i allmänhet framstår bestämdt beräkneligt på förhand. Öfverskott från nästförtgångna årets ymniga foderskörd och den goda beskaffenheten af detta årets ringare mängd samt den ovanligt förlängda tiden för höstbete torde väl i ej ringa mån minska tvånget till nedslagning.

Anmärkningarna rörande det gynnsamma *bergningstvådet* (kol. 25) i samtliga län utom de 3 å 4 nordligaste utgöra ej oviktiga bidrag för omdömet om skördens beskaffenhet.

Tab. N:o 2 innehåller det *kvantitativa slutresultatet* af de beräkningar, för hvilka i det föregående redogjorts, för så vidt uppgifter till dessa beräkningar varit ifrågasatta. Den beräknade skördemängden för hela riket finnes här utförd både i kubikfot och tunnor å 6,3 kubikfot, för att tillmötesgå dem som med det senare rymdemåttet äro förtrogna. Minst ett år torde komma att förflyta, innan dessa beräknade skördebelp kunna jämföras med direkta uppgifter för samma år från Hushållningssällskapen. Den omisskänneliga stora fördelen af tidsvinst kommer att ytterligare växa, i den mån den nu första gången försökta nya metoden kan visa sig innebära en approximation till verkligheten större än de hittills erhållna direkta uppgifterna. Utslag härutinnan kan först af framtiden gifvas. Hvad erfarenheten hittills ådagalagt är emellertid, att Hushållningssällskapens direkta uppgifter om skördemängden varit för låga, sannolikt ej sällan ända intill 20 % och deröfver. Detta faktum torde ej böra förgätas af någon som vill anställa jämförelser med de föregående årens berättelser (Bidrag till Sveriges officiella statistik Litt. N).

Skördens totalbelopp har beräknats till

af höstsäd.....	30,948,100	kubikfot eller.....	4,912,390	tunnor,
» vårsäd	64,991,900	»	»	10,316,170
» balgväxter.	2,678,100	»	»	425,100

S:a säd 98,618,100 kubikfot eller..... 15,653,660 tunnor samt

» potatis 73,693,800 » » 11,697,430 »

Hvad beträffar *öfriga rotfrukter*, har metoden att genom korntalsuppgifter beräkna den kvantitativa skörden ej varit

användbar. Jemförelse med de direkta uppgifterna från föregående år skulle möjligen kunna berättiga en uppskattning till omkring 1 million tunnor.

Skörden af *linfrö* kan beräknas till nära 338,000 kubikfot (53,650 tunnor).

Den antydning, som förekommer å de utdelade formulärblanketterna rörande önskvärdheten af upplysning om de serskilda *sädesslagens vigt*, har af talrika Länsmän välvilligt uppmärksamrats. Härigenom har vunnits ett ganska värdefullt material för efterföljande tab. Litt. A, i hvilken både högsta, lägsta och medelvigterna per kubikfot finnas utförda, så långt upplysningarna det medgifvit. Reducerade till tunnerymd å 6,3 kubikfot och lispund gifva dessa vigtbestämmer ett medeltal för

1 tunna höstvet	af 15 Læ	2 æ,
1 » vårhvete	» 14 »	11 »
1 » höstråg	» 13 »	15 »
1 » vårråg	» 12 »	13 »
1 » korn	» 12 »	— »
1 » hafre	» 8 »	18 »
1 » blandsäd	» 10 »	7 »
1 » ärter	» 15 »	7 »

Då de dyrbarare sädesslagen hafva en högre vigt än de prisbilligare och dessa vigter oftast bestämma de i handeln gällande priserna, beräknade efter rymdemått, lemnar i sjelfva verket vigten af den skördade säden en säkrare ledning för bedömande af skördens utfall än kvantiteten beräknad efter rymdmått.

Med ledning af de i tab. Litt. A meddelade upplysningarna kan 1874 års skörd beräknas hafva gifvit af

hvete, höst.....	2,120,800	centner,
» vår.....	99,300	»
råg, höst.....	11,567,000	»
» vår.....	108,500	»
korn.....	6,397,300	»
hafre	11,814,000	»
blandsäd.....	1,915,700	»
ärter, bönor och vicker...	1,306,900	»

eller tillsammans 35,329,500 centner.

Af denna summa erhålles för den skördade säden en medelvigt af 35,8 æ per kubikfot.

Det är klart, att, i den mån primäruppgifterna kunna vinna allt större fullständighet och tillförlighet, dessa vigtvärden skola kunna läggas till grund för mycket upplysande jämförelser öfver sädens näringsvärde, åkerbrukets framsteg m. m.

Om man på grund af ofvanstående beräknar sädesskörden både efter rymd och vigt, erhållas för de serskilda hufvudslagen följande procentiska förhållanden, hvilka visa, huru vårsädens öfvervägande rymdmängd betydligt nedsättes i vigtmängden, nemligen:

		efter rymd.	efter vigt.
höstsäd	31,4 %	38,7 %
vårsäd	65,9 »	57,6 »
balgväxter.....	2,7 »	3,7 »
	100 %	100 %

Tab. Litt. A.

Uppgifven vigt å sädesslagen i svenska skålpund per kubikfot.

Län.	Hvete.			Råg.						Korn.			Hafre.			Blandsäd.			Ärter.						
	Höst.		Vår.	Höst.			Vår.			Lågsta.	Högsta.	Medium.	Lågsta.	Högsta.	Medium.	Lågsta.	Högsta.	Medium.	Lågsta.	Högsta.	Medium.				
	Lågsta.	Högsta.		Medium.	Lågsta.	Högsta.	Medium.	Lågsta.	Högsta.													Medium.			
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
Stockholms	län	45	53	43,2	?	?	?	41	48	44,4	?	?	?	38	44	40,6	26	35	30,3	32	38	35,2	50	53	50,7
Uppsala	»	46	50	48,5	?	?	?	40	47	44,4	?	?	?	35	44	²⁾ 40,5	19	35	29,0	33	38	35,0	50	51	50,3
Södermanlands	»	47	50	48,6	?	?	?	40	47	44,6	?	?	?	35	46	41,4	25	32	30,3	35	38	35,7	¹⁾ 50	¹⁾ 50	¹⁾ 50,0
Östergötlands	»	45	51	48,5	45	50	47,1	43	48	45,4	?	?	?	39	44	41,9	26	35	31,1	32	38	35,1	47	53	50,5
Jönköpings	»	46	52	48,7	47	50	47,9	33	50	45,5	35	48	43,5	39	45	40,9	24	32	28,5	32	38	34,6	¹⁾ 52	¹⁾ 52	¹⁾ 52,0
Kronobergs	»	45	50	47,8	48	50	48,0	42	47	45,1	40	47	44,8	30	45	38,6	24	32	27,7	28	38	33,4	?	?	?
Kalmar	»	44	55	48,9	40	55	47,2	42	50	45,6	?	?	?	35	46	³⁾ 40,9	25	35	29,4	?	?	?	?	?	?
Gotlands	»	44	51	48,2	45	52	48,0	40	47	44,6	—	—	—	26	44	40,1	20	29	25,6	24	35	29,8	?	?	?
Blekinge	»	45	50	47,0	?	?	?	43	48	45,5	?	?	?	30	44	39,4	24	33	29,5	¹⁾ 35	¹⁾ 35	¹⁾ 35,0	?	?	?
Kristianstads	»	43	50	47,4	?	?	?	40	50	45,2	36	50	44,7	35	44	39,2	24	39	29,4	33	40	35,0	¹⁾ 48	¹⁾ 48	¹⁾ 48,0
Malmöhus	»	45	54	48,6	?	?	?	43	48	45,8	?	?	?	35	45	⁴⁾ 40,6	25	35	30,4	30	38	34,8	¹⁾ 47	¹⁾ 47	¹⁾ 47,0
Hallands	»	47	50	48,6	44	47	45,7	43	47	45,1	38	47	44,5	35	42	39,7	23	34	30,0	31	36	33,0	¹⁾ 45	¹⁾ 50	¹⁾ 47,5
Göteborgs och Bohus	»	42	50	46,9	40	50	45,7	40	47	44,1	?	?	?	26	43	39,5	24	32	29,2	30	37	33,5	45	50	46,8
Elfsborgs	»	40	53	48,0	38	49	43,4	38	49	44,6	32	45	39,5	34	42	38,9	24	32	28,2	25	38	30,9	¹⁾ 50	¹⁾ 50	¹⁾ 50,0
Skaraborgs	»	45	52	48,9	43	48	45,5	40	48	41,9	38	46	42,5	38	44	40,4	20	35	29,4	32	37	34,5	46	53	49,4
Vermlands	»	43	50	46,3	42	45	44,3	40	46	43,4	?	?	?	34	38	35,1	25	30	27,5	?	?	?	?	?	?
Örebro	»	44	50	47,4	43	47	45,5	40	47	44,2	?	?	?	40	42	41,0	23	33	28,7	¹⁾ 33	¹⁾ 34	¹⁾ 33,5	?	?	?
Vestmanlands	»	46	50	48,1	?	?	?	43	48	44,9	?	?	?	32	43	39,5	22	34	28,9	31	35	33,9	50	51	50,2
Kopparbergs	»	41	50	47,4	?	?	?	40	48	43,9	?	?	?	32	43	37,1	15	31	26,9	25	36	32,4	?	?	?
Gefleborgs	»	46	50	48,5	?	?	?	40	48	44,6	?	?	?	25	46	38,1	19	30	26,5	19	35	29,9	40	45	42,5
Vesternorrlands	»	?	?	?	?	?	?	36	50	43,2	41	43	42,0	29	40	35,2	20	28	24,8	25	33	29,5	?	?	?
Jemtlands	»	—	—	—	—	—	—	20	48	39,2	—	—	—	15	45	32,0	12	32	23,2	25	32	28,7	?	?	?
Vesterbottens	»	—	—	—	—	—	—	20	40	34,8	25	35	29,8	18	30	26,0	15	25	22,1	23	30	26,5	—	—	—
Norrbottnens	»	—	—	—	—	—	—	26	35	32,6	30	32	30,7	14	34	27,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hela riket		40	55	43,0	38	55	46,2	20	50	43,6	25	50	40,2	14	46	38,1	12	39	28,2	19	40	32,9	40	53	48,8

¹⁾ Blott en uppgift. ²⁾ 2-radigt korn = 43 \mathfrak{E} (då 6-rad. korn = 40 \mathfrak{E}). ³⁾ 2-rad. korn = 46—48 \mathfrak{E} (då 6-rad. = 40—43 \mathfrak{E}). ⁴⁾ 2-rad. korn = 41 \mathfrak{E} (då 6-rad. = 39—40 \mathfrak{E}).

Då Statistiska Central-Byrån härmed avslutar denna sin första redogörelse för skördens kvantitativa utfall i enlighet med det af Eders Kungl. Maj:t anbefallda nya förfaringssättet för primäruppgifternas insamlande genom Länsmännen och ytterligare granskning genom Kronofog-

darne, torde det icke ligga utom Byråns befogethet att på grund af de emottagna uppgifterna inför Eders Kungl. Maj:t vitsorda den noggrannhet, hvarmed nämnde tjänstemän synas hafva fullgjort det dem lemnade ingalunda lätta uppdraget.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärda

Stormäktigste, Allernädigste Konung!

Eders Kungl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåtar

FR. TH. BERG.

Stockholm den 19 December 1874.

Elis Sidenbladh.

Tab. No 1.

Sammandrag af Kronolänsmännens

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
L ä n.	Hvete.		Råg.		Korn.	Hafre.	Bland- säd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Bohvete.	Raps.	Potatis.	Potatisens beskaffenhet.	
	Höst-.	Vår-.	Höst-.	Vår-.											
	K o r n t a l.														
1	Stockholms stad ¹⁾	9	7	8	—	8	6	8	8	—	8	—	—	8	—
2	Stockholms län	8,770	6,6	7,215	5,5	6,963	6,835	7,180	6,664	6,7	6,566	—	—	7,395	på de flesta ställen angripen af torröta.
3	Uppsala »	9,959	7	7,950	7,6	6,142	5,832	6,054	5,546	5,809	5,458	—	—	7,376	god, tecken till torröta.
4	Södermanlands »	10,290	5,890	9,418	7,5	5,188	5,746	5,526	4,000	3,815	3,961	—	—	7,560	god, på några ställen angripen af torröta.
5	Östergötlands..... »	8,414	5,193	7,943	4,783	4,789	4,143	4,218	3,038	4,150	2,885	—	—	8,046	god, visat benägenhet att skämmas.
6	Jönköpings..... »	5,610	4,469	5,587	3,975	4,114	3,888	3,760	2,965	—	²⁾ 3,200	—	—	6,281	god, flest. noget frostskaad.
7	Kronobergs »	5,024	4,771	5,424	4,829	4,414	4,935	4,332	3,398	7,5	2,767	—	—	6,463	god.
8	Kalmar »	7,578	4,666	5,910	7,3,3	4,627	4,604	4,527	3,579	3,000	3,527	3,675	7,120	5,358	god.
9	Gotlands »	8,550	4,750	6,690	—	5,070	4,960	5,270	2,580	3,370	3,250	—	7,120	8,100	god, på några ställen angripen af torröta.
10	Blekinge »	7,436	4,350	6,144	4,628	4,724	4,265	5,346	3,722	5,931	3,523	4,654	110	6,414	god.
11	Kristianstads »	8,486	6,480	6,793	3,812	6,416	6,141	6,200	2,651	3,111	2,709	4,145	7,140	8,329	god, lider mængden af torröta, här och der till hälften förstörd.
12	Malmöhus »	8,575	5,5	7,935	3,5	7,659	7,194	7,234	5,100	5	5,460	4,5	145	8,819	dels god, dels ofta angripen af torröta.
13	Hallands »	6,321	5,306	6,855	4,718	4,875	5,489	5,091	5,306	3,766	²⁾ 5,000	4,930	—	8,819	god.
14	Göteborgs o. Bohus »	7,634	5,132	8,244	4,576	4,849	4,187	5,101	4,008	4,287	3,404	—	—	10,698	lider på de flesta ställen af torröta.
15	Elfsborgs »	6,411	5,429	7,052	5,047	4,495	3,330	3,964	3,472	4,882	²⁾ 3,350	7,4,5	—	8,486	god, flestades skada af frost och torröta.
16	Skaraborgs..... »	5,931	4,248	6,652	3,987	4,012	2,973	2,809	3,542	4,397	²⁾ 2,230	7,4,5	7,120	7,918	god, delvis utmärkt god.
17	Vernlands »	5,368	3,933	6,856	7,5	4,403	3,346	4,466	3,426	7,4	²⁾ 3,950	—	—	8,936	god, på ett ell. annat ställe skada.
18	Örebro »	8,368	4,846	9,094	7,5	4,346	3,882	4,539	3,050	3,825	²⁾ 3,500	—	—	8,637	serdeles god och frisk.
19	Vestmanlands... »	9,116	5,859	8,552	6,5	4,788	4,714	5,126	3,964	6,582	3,910	—	—	9,160	god.
20	Kopparbergs »	9,327	6,555	10,608	5,316	5,358	4,461	5,290	3,978	—	grönfoder	—	—	8,603	god, på några ställen angripen af torröta.
21	Gefleborgs »	8,284	4,814	8,262	4,750	5,401	5,689	5,600	5,284	12,851	²⁾ 5,300	—	—	7,287	god, på några ställen angripen af torröta.
22	Vesternorrlands... »	7,9	7,5	8,935	4,189	5,763	³⁾ 5,700	5,771	3,915	—	grönfoder	—	—	6,300	dels god, dels mindre god, skada af torröta.
23	Jemtlands »	7,7	—	7,435	7,5	5,488	³⁾ 3,600	³⁾ 4,400	⁴⁾ 2,800	—	grönfoder	—	—	6,214	dels god, dels mindre god.
24	Vesterbottens »	—	7,4	6,782	4,462	3,693	³⁾ 5,800	3,314	7,3	—	grönfoder	—	—	5,465	mindre god.
25	Norrbottens »	9	—	12,074	6,5	4,884	grönfoder	—	—	—	—	—	—	5,130	mindre god.
Hela riket		8,330	5,055	7,357	4,437	5,648	4,377	5,433	4,153	4,297	3,933	4,336	7,140	7,764	dels god, dels angripen af torröta.

¹⁾ För Stockholms stad är korntalet här antaget lika med det från kringliggande länsmandistrikt uppgifna.

²⁾ Detta korntal gæller endast for de länsmandistrikt, der virkelig vickerskørd erhållits och ej blott grönfoder såsom eljest ofta intræffat.

³⁾ Tallet afser endast de distrikt, der hafren och blandsæden gifvit mognad skørd. I øfrigt skørdas hafren som grönfoder.

⁴⁾ Enær ærterne ej hunnit mogna i de flesta distrikt, afser detta tal endast de distrikt, der mogen skørd erhållits.

rapporter om skörden år 1874.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	
Öfriga rotfrukter.	Lin och Hampa.		Höskörden		Halmafkastningen.		Sådestillgången.	Fodertillgången.	Bergningsvädrets beskaffenhet.	
	Frö: Korn.	Spånadsämne.	från odlad jord.	från naturliga ängar.	Höstsädes-.	Vårsädes-.				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
under medelm.	3	nära medelmåttan, kort.	under medelm.	under medelm.	öfver medelm.	fullt medelm.	behovfet + afsalu.	nästan tillräcklig.	gynnsamt.	2
mycket under medelmåttan.	2,2	under medelmåttan, kort.	mycket under medelmåttan.	mycket under medelmåttan.	fullt medelm.	under medelm.	behovfet + afsalu.	knapp.	gynnsamt.	3
nära medelmåttan.	2	under medelmåttan, dåligt.	nära medelmåttan.	klen.	god.	under medelm.	behovfet + afsalu.	knappt till ortens behof.	mycket gynnsamt.	4
under medelm.	2	under medelmåttan, kort.	knapp.	knapp.	öfver medelm.	mycket under medelmåttan.	behovfet + afsalu.	knapp.	mycket gynnsamt.	5
under medelm.	2,2	mest kort o. groft.	klen och under medelmåttan.	klen och under medelmåttan.	medelmåttig.	klen.	behovfet + något afsalu.	otillräcklig.	serdel. gynnsamt.	6
under medelm.	2,5	kort och groft.	under medelm.	under medelm.	under medelm.	under medelm.	knappt tillräcklig.	otillräcklig.	gynnsamt.	7
under medelm.	2	under medelmåttan, kort.	under medelm.	under medelm.	fullt medelm.	under medelm.	behovfet + något afsalu.	ej fullt tillräcklig.	serdel. gynnsamt.	8
medelmåttig.	2,5	nära medelmåttan.	under medelm.	under medelm.	fullt medelm.	ringa.	behovfet + afsalu.	knapp.	gynnsamt.	9
under medelm.	2,5	under medelmåttan, kort.	under medelm.	mycket under medelmåttan.	god.	dålig.	tillräcklig för eget behof.	knapp.	serdel. gynnsamt.	10
nära medelmåttan.	2,8	under medelmåttan, kort.	under medelm.	under medelm.	under medelm.	under medelm.	behovfet + afsalu.	otillräcklig.	gynnsamt.	11
under medelm.	3	under medelmåttan, kort.	mycket under medelmåttan.	under medelm.	ringa.	ringa.	behovfet + afsalu.	temligen knapp.	serdel. gynnsamt.	12
medelmåttig.	2,8	kort och groft.	under medelm.	under medelm.	under medelm.	under medelm.	behovfet + afsalu.	otillräcklig.	gynnsamt.	13
under medelm.	3	mycket under medelmåttan.	mycket under medelmåttan.	ringa.	under medelm.	under medelm.	behovfet + något afsalu.	otillräcklig.	gynnsamt.	14
under medelm.	2,5	ringa.	mycket under medelmåttan.	mycket under medelmåttan.	under medelm.	ringa.	tillräcklig för eget behof.	otillräcklig.	gynnsamt.	15
ringa.	2,5	under medelmåttan, kort.	ringa.	ringa.	fullt medelm.	ringa.	behovfet + afsalu.	otillräcklig.	gynnsamt.	16
under medelm.	2	under medelm.	ringa.	ringa.	medelmåttig.	under medelm.	otillräcklig.	otillräcklig.	gynnsamt.	17
under medelm.	1,9	under medelmåttan, kort.	under medelm.	under medelm.	god.	ringa.	behovfet + afsalu.	knapp.	gynnsamt.	18
under medelm.	3	mycket under medelmåttan, kort.	under medelm.	under medelm.	fullt medelm.	under medelm.	behovfet + afsalu.	knappt tillräcklig.	mycket gynnsamt.	19
nära medelmåttan.	2	medelmått.	under medelm.	under medelm.	öfver medelm.	under medelm.	otillräcklig.	otillräcklig.	gynnsamt.	20
under medelm.	2	nära medelmåttan, kort.	under medelm.	under medelm.	medelmåttig.	nära medelm.	nästan tillräcklig.	nästan tillräcklig.	mycket gynnsamt.	21
nära medelmåttan.	2	medelmått.	nära medelmåttan.	under medelm.	öfver medelm.	fullt medelm.	otillräcklig.	otillräcklig.	gynnsamt, delvis ogynnsamt.	22
under medelm.	1,5	nära medelmåttan.	medelmåttig.	medelmåttig.	god.	god.	ej fullt tillräcklig.	tillräcklig.	ogynnsamt, delvis gynnsamt.	23
nära medelmåttan.	2	under medelm., kort och groft.	under medelm.	under medelm.	god.	god.	otillräckl., skörden skadad af frost.	nästan tillräcklig.	ogynnsamt.	24
under medelm.	—	kort.	medelmåttig.	medelmåttig.	god.	god.	otillräckl., skörden skadad af frost.	knappt tillräcklig.	ogynnsamt.	25
under medelm.	2,3	under medelm., ofta kort och groft.	under medelm.	under medelm.	fullt medelm.	under medelm.	behovfet + afsalu.	otillräcklig (kreatursminskning).	gynnsamt, i Norrland ogynnsamt.	

Tab. N:o 2.

Beräknad skörd af säd och potatis år 1874.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
L ä n.	Hvete.		Råg.		Korn.	Hafre.	Blandsäd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Bohvete.	Raps.	Potatis.
	Höst.	Vår.	Höst.	Vår.									
	K u b i k f o t.												
Stockholms stad.....	200	40	500	—	400	1,900	1,200	200	—	200	—	—	37,900
Stockholms län	361,400	¹⁾ ?	1,287,400	¹⁾ ?	636,800	1,539,200	269,300	188,200	¹⁾ ?	119,900	—	—	2,490,800
Uppsala "	334,000	1,100	1,512,700	500	939,100	666,800	270,900	103,400	9,800	42,200	—	—	1,674,700
Södermanlands "	591,400	3,800	2,145,300	100	279,700	1,775,800	95,600	76,100	2,200	26,900	—	—	2,281,300
Östergötlands "	520,200	5,900	2,562,000	4,400	515,900	2,213,300	694,000	163,600	7,500	103,000	—	—	5,041,700
Jönköpings "	22,900	6,800	908,400	8,500	245,000	2,238,100	141,500	16,300	—	²⁾ 2,300	—	—	3,046,900
Kronobergs "	5,600	4,300	630,500	46,200	625,500	1,587,700	96,500	6,200	200	4,000	—	—	2,885,400
Kalmar "	182,400	300	1,874,100	¹⁾ ?	808,300	1,575,400	9,500	27,800	200	18,100	600	2,300	3,304,200
Gotlands "	285,900	2,900	716,800	—	399,500	107,800	28,500	15,000	300	300	—	7,600	1,264,000
Blekinge "	75,800	600	766,600	13,400	286,600	657,200	49,600	18,000	1,600	12,700	900	1,600	3,013,200
Kristianstads "	322,100	1,100	1,846,200	53,500	1,672,500	2,793,600	440,200	88,000	7,600	43,600	11,600	23,000	9,282,400
Malmöhus "	745,800	600	2,651,100	9,000	4,504,400	5,247,300	1,696,600	478,600	6,200	176,500	3,100	64,000	6,691,100
Hallands "	81,400	33,800	945,000	60,100	330,500	2,865,100	217,300	17,000	27,800	²⁾ 13,300	3,600	—	2,644,700
Göteborgs o. Bohus "	70,500	39,200	552,200	9,700	497,900	2,331,000	217,800	39,700	219,900	27,800	—	—	2,841,400
Elfsborgs "	51,600	59,800	1,003,200	39,500	257,600	3,819,700	212,300	40,600	26,200	²⁾ 13,000	100	—	5,366,300
Skaraborgs "	299,700	5,100	2,038,300	15,000	213,400	4,027,100	135,800	129,200	3,300	²⁾ 45,600	25	100	5,505,100
Vermlands "	31,000	15,200	992,900	600	76,500	2,924,900	66,600	23,600	300	²⁾ 8,700	—	—	3,850,600
Örebro "	161,400	31,400	1,314,500	3,100	168,000	1,646,800	51,000	46,100	5,800	²⁾ 16,400	—	—	3,569,000
Vestmanlands "	242,700	800	1,433,300	¹⁾ ?	274,500	1,259,700	132,300	58,100	2,400	15,600	—	—	2,026,600
Kopparbergs "	26,900	1,700	780,200	500	332,300	1,856,100	583,500	45,000	—	grönfoder	—	—	2,159,100
Gefleborgs "	5,400	400	329,500	900	749,200	581,000	285,000	55,900	900	²⁾ 1,600	—	—	1,719,500
Vesternorrlands "	25	100	133,400	2,100	1,071,300	²⁾ 135,600	92,100	15,600	—	grönfoder	—	—	1,300,000
Jemtlands "	7	—	44,900	20	554,800	²⁾ 18,000	²⁾ 24,600	⁴⁾ 12,000	—	grönfoder	—	—	829,900
Vesterbottens "	—	25	26,000	2,900	664,600	²⁾ 24,400	10,900	20	—	grönfoder	—	—	595,000
Norrbottens "	¹⁾ ?	—	34,800	¹⁾ ?	686,600	grönfoder	—	—	—	—	—	—	273,000
Rikets skörd i kubikfot	4,418,300	214,900	26,529,800	270,000	16,790,900	41,893,500	5,822,600	1,664,200	322,200	691,700	19,900	93,600	73,693,800
" " i tunnor	701,310	34,110	4,211,080	42,860	2,665,220	6,649,760	924,220	264,160	51,140	109,800	3,160	15,650	11,697,430

¹⁾ Då Hushållningssällskapet icke angifvit något utsäde af detta sädeslag, ehuru det att döma efter länsmännens rapporter om det skördade korntalet synes i ringa grad odlas inom länet, så har någon beräkning öfver den skördade kvantiteten ej kunnat verkställas.

²⁾ I öfrigt större eller mindre grönfoderskörd (jfr not. 2, tab. n:o 1).

³⁾ Dessutom grönfoder (jfr not. 3, tab. n:o 1).

⁴⁾ Dessutom omogen skörd (jfr not. 4, tab. n:o 1).

Résumé.

Des méthodes usitées en Suède pour avoir des renseignements sur les récoltes la plus ancienne est celle, selon la quelle les Gouverneurs des provinces étaient tenus de présenter avant la mi-October leurs appréciations fondées sur les multiples présumés de la semence et exprimées dans un jugement général. Faute de données sur la quantité ensemencée cette méthode nous laissait naturellement dans l'ignorance sur la *quantité* de la récolte.

Depuis 1865 les Sociétés Agricoles des provinces ont été chargées de fournir des renseignements annuels, entre autres sur la quantité de la semence ainsi que sur celle de la récolte. Les résultats de ces renseignements ont été publiés dans la série de nos publications statistiques (Litt. N.) Mais en visant à plus de précision il a fallu sacrifier la promptitude, et les publications en général n'ont pu paraître qu'après l'expiration d'un an.

La troisième méthode, employée à présent pour la première fois, selon l'ordonnance royale du 5 Juin 1874, est fondée sur la combinaison des renseignements sur la quantité de la semence obtenus par les Sociétés Agricoles avec une appréciation des multiples fournie par bailliage (au nombre de 520) dans le courant du mois d'October. La méthode est basée sur le fait constaté que la semence n'est pas sujette à de grandes fluctuations d'une année à l'autre. Y ayant apporté les corrections indiquées par l'expérience on se sert donc des dernières données des Sociétés Agricoles sur la quantité ensemencée, laquelle est multipliée par les chiffres approximatifs envoyés des bailliages.

La récolte de 1874 a été jugée par les Gouverneurs *au dessous de la moyenne*; — jugement moins favorable que celui porté sur les 5 derniers ans.

Le tableau N:o 1 résume les multiples des grains divers par provinces, (col. 2 froment d'hiver, col. 3 froment d'été, col. 4 seigle d'hiver, col. 5 seigle d'été, col. 6 orge, col. 7 avoine, col. 8 méteil, col. 9 pois, col. 10 fèves, col. 11 vesce, col. 12 sarrasin, col. 13 colza, col. 14 pommes de terre).

Le tableau N:o 2 donne les quantités calculées de la récolte que voici:

<i>froment</i> (col. 2 et 3).....	1,212,600	hectolitres,
<i>seigle</i> (col. 4 et 5).....	7,014,300	»
<i>orge</i> (col. 6)	4,394,700	»
<i>avoine</i> (col. 7)	10,964,800	»
<i>méteil</i> (col. 8)	1,523,900	»
<i>légumineuses</i> (col. 9 11)	700,900	»
<i>sarrasin</i> (col. 12).....	5,200	»
<i>colza</i> (col. 13)	25,800	»
<i>potatoes</i> (col. 14)	19,287,900	»

Le tableau Litt. A renferme les données sur le poids moyen des céréales, étant par hectolitre

de froment.....	77,9	kilogr.
» seigle	71,4	»
» orge	61,9	»
» avoine	45,2	»
» méteil	53,4	»
» pois	72,2	»

